

แนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระร่วง
อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

การปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระร่วง แบ่งเป็น ๒ ระยะ

ระยะก่อนการระบาด (เพื่อปฏิบัติการเชิงรุก)

๑. ให้ศูนย์บริการสาธารณสุขเตรียมออกปฏิบัติการเชิงรุก โดยจัดทำแผนการออกปฏิบัติงาน ในชุมชนแออัดและชุมชนก่อสร้างเป็นรายเดือน พร้อมทั้งส่งแผนดังกล่าวมายัง กองควบคุมโรคติดต่อล่วงหน้า

๒. ก่อนออกปฏิบัติงาน ศูนย์บริการสาธารณสุขจะต้องประสานงานกับผู้รับผิดชอบของชุมชน ดังกล่าวโดยแจ้งวัตถุประสงค์ให้ทราบเป็นการล่วงหน้า เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน

๓. อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน มีดังนี้

๓.๑ Rectal swab หรือ Carry blair media พร้อมไม้พันสำลี

๓.๒ ขวดเก็บตัวอย่างน้ำดื่ม น้ำใช้ (๑๐ % Alkaline peptone)

๓.๓ ใบ Request

๓.๔ สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ O.R.S.

๓.๕ ผงปูนคลอรีน

๓.๖ ผงปูนขาว

๓.๗ แบบฟอร์มรายงานการปฏิบัติงานป้องกันโรคอุจจาระร่วง

๓.๘ เอกสารเรื่องโรคอุจจาระร่วง

๔. ในกรณีที่ออกปฏิบัติงานแล้ว พบว่า

๔.๑ ไม่มีผู้ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ให้ศูนย์บริการสาธารณสุขปฏิบัติงาน ดังนี้

- ให้สุขศึกษาและแจกสื่อเอกสาร

- สสำรวจชุมชน พร้อมให้คำแนะนำให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อสุขภาพ ไม่เป็นแหล่งสะสม แพร่เชื้อ หรือที่อยู่ของพาหะนำโรคติดต่อทางเดินอาหารและน้ำ

๔.๒ ในกรณีผู้ป่วยอุจจาระร่วงที่มีอาการรุนแรงต้องนอนโรงพยาบาลหรือผู้ป่วยที่มาเป็นกลุ่ม ก้อนหรือผู้ป่วยชาวต่างชาติหรือแรงงานต่างด้าว ให้ดำเนินการดังนี้

๔.๒.๑ ทำ Rectal swab culture ส่งสำนักงานชั้นสูงตรสาธารณสุขเพื่อตรวจเชื้อ อหิวาตกโรคและตรวจความไวของเชื้อต่อยาปฏิชีวนะ เพื่อให้การรักษาที่เหมาะสม

๔.๒.๒ ถ้ามีอาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงอย่างแรง (อหิวาตกโรค) ให้ทีม SRRT ดำเนินการสอบสวนโรคทันที

๔.๒.๓ การควบคุมโรคให้เน้นเรื่องการปรับปรุงสุขาภิบาลอาหาร น้ำ ส้วม ล้างมือ รับประทานของ สุก ไม่เน้นการค้นหาผู้สัมผัสที่ไม่มีอาการและไม่ควรให้ยาแก่ ผู้สัมผัสใกล้ชิดหรือทั้งชุมชนเพราะไม่เกิด ประโยชน์และทำให้เชื้อดื้อยา

๔.๒.๔ เก็บตัวอย่างน้ำดื่ม , น้ำใช้ (แยกขวด โดยใช้ขวด ๑๐% Alkaline peptone) ส่งตรวจสำนักงานชั้นสูงตรสาธารณสุข ภายใน ๒๔ ชั่วโมง (ในกรณีส่งไม่ทัน สามารถเก็บในตู้เย็นได้ไม่เกิน ๒ วัน)

๔.๒.๕ ทำลายเชื้อบริเวณส้วม โดยใช้ยาฆ่าล้างห้องน้ำ หรือ คลอรีน ราดลงบนพื้นรอบๆ ส้วม ในแหล่งที่เปื้อนอุจจาระหรืออาเจียนของผู้ป่วย (ไม่ให้เทลงในโถส้วม)

๔.๒.๖ ตรวจสอบปริมาณคลอรีนตกค้างในน้ำจากก๊อกน้ำ และแหล่งเก็บน้ำในแหล่งก่อสร้าง โดยใช้เครื่องมือตรวจวัดคลอรีนอิสระคงเหลือ ถ้าพบปริมาณคลอรีนที่ตกค้างจากก๊อกน้ำประปาไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ในแหล่งน้ำนั้น จัดการทำความสะอาดแหล่งเก็บน้ำดังกล่าวให้สะอาด และเปลี่ยนถ่ายน้ำใหม่พร้อมทั้งให้ผสมผงปูนคลอรีนเติมในน้ำตามสัดส่วนที่ถูกต้อง และควรกระทำดังกล่าวอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสอนให้ประชาชนรู้จักวิธีใช้ผงปูนคลอรีนทำลายเชื้อโรค โดยให้คำแนะนำ ดังนี้

ปริมาณการใช้และระยะเวลาในการทำลายเชื้อโรค

ผงปูนคลอรีน ผงปูนคลอรีนจะมีประสิทธิภาพในการทำลายเชื้อโรค เมื่อใช้ในปริมาณและระยะเวลา ที่ถูกต้อง ดังนี้

ล้าง	ผักสด - ผลไม้	ใช้ ๑/๒	ช้อนชา	ต่อน้ำ ๑	ปีบ	แช่นาน	๓๐ นาที
ผสม	น้ำดื่ม - น้ำใช้	ใช้ ๑/๒	ช้อนชา	ต่อน้ำ ๑๐	ปีบ	ทิ้งไว้	๓๐ นาที
ล้าง	ภาชนะ - อุปกรณ์	ใช้ ๑	ช้อนชา	ต่อน้ำ ๑	ปีบ	แช่นาน	๒ นาที
ล้าง	อาคาร - สถานที่	ใช้ ๑	ช้อนชา	ต่อน้ำ ๑	ปีบ	รดพื้นที่ต้องการฆ่าเชื้อ	

หมายเหตุ : น้ำ ๑ ปีบ เท่ากับ ๒๐ ลิตร

วิธีการใช้ ละลายผงปูนคลอรีนตามปริมาณที่ต้องการกับน้ำเพียงเล็กน้อยในถ้วยแก้ว คนให้เข้ากันและทิ้งให้ตกตะกอน จากนั้นจึงเทเฉพาะส่วนที่ใสผสมลงในน้ำที่ต้องการทำลายเชื้อโรค ตามอัตราส่วนที่กำหนด แล้วคนให้เข้ากันทิ้งไว้ ๑/๒ ชั่วโมง จึงนำไปใช้

วิธีการเก็บ เนื่องจากผงปูนคลอรีนสลายตัวได้ง่าย จึงต้องเก็บไว้ในที่เย็น ไม่อับชื้นและไม่ถูกแสงแดด

ผงปูนขาว สอนให้ประชาชนรู้จักวิธีใช้ผงปูนขาวทำลายเชื้อโรค โดยให้คำแนะนำ ดังนี้

ประโยชน์ของปูนขาว

- ป้องกันมิให้แมลงวันวางไข่
- เพื่อบรรเทากลิ่นเหม็นจากส้วม หรือแหล่งขยะต่าง ๆ

วิธีใช้

- ก. ใช้โรยบริเวณที่มีขยะ ไรอบาง ๆ ให้คลุมพื้นที่อย่างทั่วถึงเพื่อกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน
- ข. ใช้โรยส้วม ในกรณีส้วมเต็ม
๔. ประชาสัมพันธ์และให้สุขศึกษาแก่ประชาชน ควรประชาสัมพันธ์เรื่องการระบาดของอหิวาตกโรค ให้ประชาชนรับทราบพร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องพฤติกรรมกรบริโภค ให้รับประทานอาหารสุก โดยเฉพาะอาหารทะเล ดออาหารดิบ เช่น ลาบ หลู้ ฯลฯ เพื่อให้สามารถป้องกันตนและครอบครัวได้ โดยเฉพาะ

ในชุมชนแออัดและแหล่งก่อสร้าง โดยใช้สื่อเอกสาร เครื่องกระจายเสียงและหอกระจายข่าวที่มีอยู่ในชุมชนแออัดบางแห่ง

๖. ให้ศูนย์บริการสาธารณสุข และศูนย์บริการสาธารณสุขสาขา เร่งให้ความรู้เรื่องโรค และการป้องกันการเกิดโรค

๖.๑ เทศกาลส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่

๖.๒ เทศกาลตรุษจีน

๖.๑ เทศกาลสงกรานต์

๖.๒ เทศกาลเข้าพรรษา

๗. ให้ศูนย์บริการสาธารณสุข และศูนย์บริการสาธารณสุขสาขาจัดตั้ง O.R.T. Corner เพื่อแนะนำสาธิตการใช้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่

๘. การเขียนบัตร รง.๕๐๖ ของผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วง ในกรณีที่ยังไม่ทราบผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ให้ศูนย์บริการสาธารณสุข ระบุว่า เป็นโรคอุจจาระร่วง (๐๒ ใน รง.๕๐๖) ในกรณีที่ไม่ทราบผลการตรวจแล้ว ให้รายงานใน รง. ๕๐๗ โดยระบุชื่อเชื้อที่พบ และวันที่พบเชื้อด้วย

ระยะที่มีการระบาด (เพื่อปฏิบัติการเชิงรับ)

๑. เมื่อศูนย์บริการสาธารณสุข ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงอย่างแรง (อหิวาตกโรค) ให้ทีม SRRT ดำเนินการสอบสวนควบคุมโรค ภายใน ๒๔ ชั่วโมง เพื่อสอบสวนโรคและปฏิบัติการ ดังนี้

๑.๑ เตรียมอุปกรณ์เหมือนข้อ ๓. ของการเฝ้าระวังโรคในระยะก่อนการระบาด (เชิงรุก) พร้อมทั้งเตรียมแบบฟอร์มรายงานการสอบสวนโรค

๑.๒ สอบสวนโรคตามรายละเอียดในแบบฟอร์ม

๑.๓ ทำ Rectal swab ผู้สัมผัสโรคทุกราย พร้อมทั้งเก็บตัวอย่างน้ำดื่ม น้ำใช้ (แยกขวด) เพื่อส่งตรวจที่สำนักงานชั้นสูงตรสาธารณสุข ราชดำริ ตรวจหาเชื้ออหิวาตกโรคและตรวจความไวของเชื้อต่อยาปฏิชีวนะเพื่อให้การรักษาที่เหมาะสม

๑.๔ ให้ผิงน้ำตาลเกลือแร่แก่ผู้สัมผัสโรคที่มีอาการอุจจาระร่วง ในกรณีที่มีผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบว่าผู้สัมผัสโรคพบเชื้อที่ทำให้เกิดอุจจาระร่วงอย่างแรง (อหิวาตกโรค) ให้ติดตามผู้พบเชื้อให้ไปรับการรักษา จากแพทย์โดยด่วน

๑.๕ ทำลายเชื้อตามแหล่งที่ผู้ป่วยเคยอุจจาระและอาเจียน และรอบส้วมด้วยน้ำยาล้างห้องน้ำหรือคลอรีน

๑.๖ ให้สุกศึกษารายบุคคล พร้อมทั้งแจกเอกสาร

๒. ติดตามเฝ้าระวังโรคอย่างน้อย ๑๐ วัน ในชุมชนที่มีผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงอย่างแรง (อหิวาตกโรค) เพื่อควบคุมการแพร่กระจายโรคโดยวิธีปฏิบัติการเชิงรุก

๓. ให้สุกศึกษาและประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนรับทราบถึงการระบาดของอหิวาตกโรค พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องพฤติกรรมบริโภคให้รับประทานอาหารสุกโดยเฉพาะอาหารทะเล ดองอาหารดิบ เช่น ลาบ หลู้ ฯลฯ เพื่อให้สามารถป้องกันตนและครอบครัวได้

๔. ทำ Rectal swab ผู้ป่วยอุจจาระร่วง ที่มารับการรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุขทุกราย เพื่อสามารถแยกโรคในบัตร รง.๕๐๖ ได้อย่างถูกต้อง

๕. สรุปรายงานการสอบสวนโรค ส่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอศรีนคร ภายใน ๑๔ วัน หรือ หลังได้รับผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ไม่เกิน ๑๕ วัน